

ویرایش جدید

جمعیت، توسعه

9

بهداشت باروری

مؤلفین

دکتر کامل شادپور

(کارشناس وزارت بهداشت، درمان و
آموزش پزشکی)

دکتر حبیب الله زنجانی

(عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و علوم
و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی)

دکتر امیر هوشنگ مهریار

(عضو هیئت علمی مؤسسه عالی آموزش
و برنامه‌ریزی)

دکتر محمد میرزایی

(استاد دانشگاه تهران)

عنوان و نام پدیدآور	: جمعیت، توسعه و بهداشت باروری / مؤلفین حبیب الله زنجانى .. (و دیگران).
وضعیت ویراست	: ویراست ۲.
مشخصات نشر	: تهران: نشر و تبلیغ بشری: تحفه، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۰ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۳۹۹-۳۱۵-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: مؤلفین حبیب الله زنجانى، محمد میرزایی، کامل شادپور، امیر هوشنگ مهریار.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: تنظیم خانواده
موضوع	: آبستى - - پیشگیری
موضوع	: جمعیت شناسی
موضوع	: آبستى - - بهداشت
شناسه افزوده	: زنجانى، حبیب الله، ۱۳۱۸-
رده بندى کنگره	: ۱۳۸۹ ج ۸ / HQ۷۶۶
رده بندى دیویی	: ۳۶۳/۹۶

نام کتاب: جمعیت، توسعه بهداشت باروری (ویرایش جدید)
مؤلفین: دکتر حبیب الله زنجانى، دکتر محمد میرزایی، دکتر کامل شادپور، دکتر امیر هوشنگ مهریار
ناشر: بشری با همکاری تحفه
طراح جلد: مهندس محسن جلیل زاده خوبی
حروف چینی و صفحه آرایی: مریم شجاع
نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۹ (تجدید نظر کامل بعد از چاپ چهاردهم)
تیراژ: ۵۰۰۰ جلد
لیتوگرافی و چاپ: مجتمع چاپ طیف نگار
قیمت: ۶۵۰۰ ریال

مرکز بخش

تهران - خیابان انقلاب - ضلع شرقی دانشگاه تهران - خیابان قدس - پلاک ۳ واحد ۴ و ۶

تلفن: ۶۶۴۰۶۴۱۵، ۶۶۴۶۵۸۰۶ فکس: ۶۶۴۹۷۸۵۴

به نام خداوند جان و خرد

کزین برتر اندیشه برنگذرد

در سال‌های اخیر برای نهادینه کردن نگرش‌های جدید به جمعیت و تأثیر آن بر سلامت و توسعه، فعالیت‌هایی صورت گرفته است که یکی از این کوشش‌ها تجدید نظر در کتاب‌های درسی، حذف مطالب مغایر با دیدگاه‌های جدید جمعیتی و افزودن مطالب موافق با آنها در سطوح تحصیلی ابتدایی، راهنمایی و متوسطه بود تا آگاهی‌های لازم درباره جمعیت و مسایل مربوط به آن در ذهن دانش‌آموزان جای گیرد و از این طریق به خانواده‌ها راه یابد. غنا بخشیدن به این تلاش‌ها اقدام دیگری را در سطح آموزش عالی ضروری می‌ساخت تا دانشجویان نیز بتوانند اطلاعات جامع و دقیقی از جمعیت، چگونگی تغییر و تحول آن، رابطه جمعیت با توسعه و بالاخره بهداشت باروری به دست آورند. در این زمینه شورای عالی برنامه‌ریزی، با ایجاد درس یک تا دو واحدی «جمعیت و تنظیم خانواده» به حرکت همسوی نظام آموزش عالی با سیاست‌های دراز مدت کشور پاسخ گفت و تدریس آن را در تمامی رشته‌های دانشگاهی آموزش عالی تصویب کرد. به دنبال این اقدام تدوین کتاب‌هایی برای این درس مورد استقبال قرار گرفت.

کتاب حاضر که به همین منظور تدوین و در دسترس دانشجویان و علاقمندان قرار گرفته است با استفاده از کمک‌های صندوق جمعیت سازمان ملل متحد در ایران و تلاش چهار نفر از استادان و متخصصان جمعیت و بهداشت تهیه و تألیف شده است. در این کتاب ضمن تکیه بر موضوعات مورد نظر شورای عالی برنامه‌ریزی، بحث از دایره جمعیت و تنظیم خانواده به گستره وسیع‌تر جمعیت، توسعه و بهداشت باروری سوق داده شده است تا شاید به عنوان کتاب درسی جامع در این زمینه عمل کند و آگاهی‌های لازم را در اختیار دانشجویان و علاقمندان قرار دهد.

دکتر حبیب الله زنجانی، دکتر کامل شادپور، دکتر امیر هوشنگ مهریار و دکتر محمد میرزایی عهده‌دار تألیف این کتاب بوده‌اند.

مؤلفان کتاب که در زمینه‌های مختلف با هم همفکری و همکاری نزدیک داشته‌اند هر یک در زمینه‌های تخصصی و مورد علاقه خویش به طرح موضوع پرداخته و مطالبی را تهیه و برای تألیف کتاب ارائه نمودند. در فهرست مطالب کتاب نام مؤلفان هر قسمت آورده شده است.

لازم است از شرکت چاپ و انتشارات بشری و به ویژه مدیر محترم آن آقای دکتر محسن کفاشی برای چاپ و ماده‌سازی سریع کتاب، از صندوق جمعیت سازمان ملل متحد در ایران و از مؤسسه عالی پژوهش در برنامه‌ریزی و توسعه ای فراهم کردن امکانات انجام این کار قدردانی نماید.

هم چنین دقت و همکاری‌های آقای دکتر کیوان شادپور در تهیه نمودارها، مریم شجاع برای تایپ و تنظیم مطالب و یحیی‌محمد اسلامی‌پورچی مقدم در مقابله، تصحیح و آماده‌سازی نهایی کتاب شایسته تشکر و سپاسگذاری است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: ضرورت مطالعه جمعیت و ویژگی‌های آن

(ضرورت مطالعات جمعیت: دکتر امیر هوشنگ مهریار، ویژگی‌های جمعیت: دکتر حبیب الله زنجانی)

۲	جمعیت: منبع تولید و ثروت
۲	جمعیت: عامل مصرف
۸	باروری بالا، جوانی جمعیت و فزونی هزینه‌های مصرفی
۹	محدودیت منابع طبیعی
۹	محدودیت اراضی قابل کشت
۱۰	محدودیت آب قابل مصرف
۱۲	قدرت کشش محدود کره زمین
۱۴	عواقب بهداشتی باروری و جمعیت زیاد
۱۶	مطالعه علمی جمعیت و پیدایش علم جمعیت شناسی
۱۶	پدیده‌های جمعیتی
۱۷	منابع

فصل دوم: سیر تحولی جمعیت جهان (دکتر محمد میرزایی)

۲۰	وند کلی تحول جمعیت جهان
۲۰	وند تغییرات جمعیت از گذشته دور تاکنون
۲۳	یزان رشد جمعیت
۲۵	وامل زمینه‌ساز رشد ناچیز جمعیت در ادوار گذشته
۲۵	پدیده‌ها
۲۵	جوم و گریزها
۲۶	حطی‌ها
۲۶	یادث طبیعی (بلایا)
۲۷	ند تحولات جمعیت به تفکیک مناطق مختلف جهان
۲۷	ریع جمعیت به تفکیک قاره و تغییرات آن در چند قرن اخیر
۲۸	یرات در توزیع نسبی جمعیت قاره‌ها از ۱۶۵۰ تا ۱۹۰۰

۲۹	تغییرات در توزیع نسبی جمعیت قاره‌ها از ۱۹۰۰ تا ۲۰۰۷
۳۰	روند تحولات میزان‌های عمومی موالید و مرگ و میر و میزان رشد جمعیت در دو قرن اخیر
۳۰	کشورهای پیشرفته صنعتی
۳۱	کشورهای در حال توسعه
۳۳	منابع

فصل سوم: سیر تحولی جمعیت ایران (دکتر حبیب‌الله زنجانی)

۳۶	تعداد جمعیت
۳۸	توزیع و پراکندگی جمعیت
۳۹	بر حسب ویژگی‌های طبیعی
۴۰	بر حسب تقسیمات کشوری
۴۲	بر حسب نحوه سکونت: شهرنشینی و روستائینی
۴۵	بر حسب ترکیب قومی و مذهبی
۴۷	ساخت جمعیت
۵۰	سایر ویژگی‌های عمده جمعیت ایران
۵۰	سطح باروری
۵۱	سطح مرگ و میر
۵۲	وضع ازدواج
۵۳	وضع سواد و تحصیلات
۵۴	وضع فعالیت و اشتغال
۵۶	آینده‌نگری
۵۹	منابع

فصل چهارم: جمعیت و توسعه پایدار (دکتر محمد میرزایی)

۶۲	مقدمه و کلیات
۶۳	مراحل انتقال جمعیتی
۶۵	تئوری انتقال جمعیتی
۶۶	جمعیت، منابع و نیازهای مرتبط با توسعه
۶۷	جمعیت و رشد اقتصادی
۶۸	جمعیت، نیروی انسانی و اشتغال
۷۱	جمعیت و آموزش
۷۴	منابع

فصل پنجم: جمعیت، سلامت عمومی، محیط زیست، بهداشت

(جمعیت و سلامت عمومی: دکتر کامل شادپور، جمعیت و محیط زیست: دکتر کامل شادپور. جمعیت، شهرنشینی و مسایل و مشکلات آن: دکتر حبیب الله زنجانی. جمعیت و بهداشت عمومی: دکتر محمد میرزایی).

جمعیت و سلامت عمومی	۷۶
تعریف سلامت	۷۶
نظام سلامت	۷۶
گذار سلامت	۷۸
سلامت و غذا	۷۹
مراقبت و تکامل سال‌های نخستین کودکی	۸۰
جمعیت و محیط زیست	۸۲
جمعیت، شهرنشینی و مسایل و مشکلات آن	۸۵
از نظر کالبدی	۸۷
از نظر فرهنگی	۸۸
از نظر مدیریتی	۸۹
جمعیت و بهداشت عمومی	۹۰
فهرست منابع	۹۴

فصل ششم: سیاست‌های جمعیتی (دکتر امیر هوشنگ مهریار)

مقدمه و کلیات	۹۸
سیاست‌های جمعیتی و برنامه‌ریزی توسعه	۱۰۰
مراحل تدوین سیاست جمعیتی	۱۰۰
جزای سیاست جمعیتی	۱۰۰
هدف یا آرمان اصلی سیاست جمعیت	۱۰۱
سیاست جمعیتی و الگوی توسعه انسانی پایدار	۱۰۱
کنترل نرخ رشد جمعیت	۱۰۲
تنظیم خانواده به بهداشت باروری	۱۰۳
جمعیت مطلوب یا متناسب	۱۰۴
توزیع فضایی جمعیت	۱۰۵
جاد توازن بین جمعیت شهری و روستایی	۱۰۶
کارها	۱۰۷
مداف کمی و شاخص‌ها	۱۰۸
بع	۱۱۰

فصل هفتم: تنظیم خانواده (دکتر کامل شادپور)

۱۱۲	 ضرورت تنظیم خانواده
۱۱۴	 پیشینه‌ی تنظیم خانواده
۱۱۵	 خانواده
۱۱۷	 تنظیم خانواده در جهان
۱۱۸	 تنظیم خانواده در ایران
۱۲۱	 بهداشت باروری در برابر تنظیم خانواده
۱۲۳	 ابعاد بهداشت باروری
۱۲۳	 بهداشت باروری و سلامت مادر و کودک
۱۲۴	 بهداشت باروری و سن بارداری
۱۲۴	 بهداشت باروری و عوارض زایمان
۱۲۷	 بهداشت باروری، بارداری ناخواسته و سقط جنین
۱۲۷	 بهداشت باروری و بیماری‌های انتقال یافته از راه آمیزش جنسی
۱۲۸	 اچ آی وی / ایدز
۱۳۲	 بهداشت باروری و جوانان
۱۳۵	 خشونت و بهداشت باروری
۱۳۶	 بهداشت باروری و سرطان‌ها
۱۳۶	 ناباروری و بهداشت باروری
۱۳۷	 بهداشت باروری و سالمندان
۱۴۰	 مشاوره
۱۴۱	 فهرست منابع

فصل هشتم: روش‌های جلوگیری از حاملگی (دکتر کامل شادپور)

۱۴۸	 روش‌های پیش‌گیری از بارداری
۱۴۸	 واژگان
۱۵۳	 دستگاه تولید مثل در زن
۱۵۵	 دستگاه تولید مثل در مردان
۱۶۱	 اورژانس‌های پیش‌گیری از بارداری
۱۶۲	 روش تزریقی سه ماهه
۱۶۳	 روش‌های کاشتنی
۱۶۶	 روش‌های ایجاد کننده‌ی مانع
۱۵۹	 کپسول‌های کاشتنی جلوگیری از حاملگی
۱۶۴	 ابزارهای داخل رحمی (انواع آی یو دی)
۱۶۶	 کاندوم مردان
۱۶۷	 کاندوم زنان

۱۶۸	اسپریم کش‌های واژینال
۱۶۸	ایجاد کننده مانع، ویژه خانم‌ها
۱۶۹	روش‌های رفتاری در پیش‌گیری از بارداری
۱۷۰	پرهیز از نزدیکی
۱۷۰	روش‌های طبیعی
۱۷۰	روش تقویم یا دوره‌ای
۱۷۱	روش دما
۱۷۲	روش ترشح مخاطی گردن رحم
۱۷۲	روش نشانه دما
۱۷۲	نزدیکی منقطع (عزل)
۱۷۳	بستن لوله‌های رحم
۱۷۴	بستن لوله‌ها در مرد (واژکتومی)
۱۷۶	منابع
۱۷۹	واژه‌یاب